MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

ODESSA NATIONAL POLYTECHNIC UNIVERSITY

ECONOMIC JOURNAL ODESSA POLYTECHNIC UNIVERSITY

ЕКОНОМІЧНИЙ ЖУРНАЛ ОДЕСЬКОГО ПОЛІТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

https://economics.opu.ua

Scientific journal

Науковий журнал

№2(8), 2019

ODESSA – 2019

ОДЕСА – 2019

ISSN (print): 2521-103X
ISSN (online): 2521-6384
УДК 330
ББК 65 Е 40

Економічний журнал Одеського політехнічного університету

Науковий журнал
Засновник: Одеський національний політехнічний університет
Рік заснування: 2017
Галузь науки: Економічні науки
Періодичність: не менше 4 разів на рік
Фахова реєстрація:Наказ МОН України від 28.12.2017 № 1714

Мова видання: українська, англійська

Головний редактор:
Філиппова С.В., доктор економічних наук, професор
Відповідальний редактор:
Балан О.С., доктор економічних наук, професор
Технічний редактор: Попко Я.О.
Перекладач, коректор англійського тексту:
Шепель М.Є., кандидат педагогічних наук

Редакційна колегія:

Амоша О.І.	академік НАН України, доктор економічних наук, професор
Бельтюков Є.А.	доктор економічних наук, професор
Бондар М.І.	доктор економічних наук, професор
Буркинський Б.В.	академік НАН України, доктор економічних наук, професор
Jiří Dvořák	доктор економічних наук, професор (Чеська Республіка, Прага)
Захарченко В.І.	доктор економічних наук, професор
Ілляшенко С.М.	доктор економічних наук, професор
Ковтуненко К.В.	доктор економічних наук, доцент
Кузьмін О.Є.	доктор економічних наук, професор
Мазаракі А.А.	доктор економічних наук, професор
Окландер М.А.	доктор економічних наук, професор
Rainer Schenk	доктор наук, візитуючий професор (Федеративна Республіка Німеччина)
Слонієц І.	доктор філософії, професор (Республіка Польща)
Соколовська З.М.	доктор економічних наук, професор
Ткач К.І.	доктор економічних наук, професор
Шеремета Р.М.	доктор філософії (США)

Науковий журнал «Економічний журнал Одеського політехнічного університету» створений при Інституті бізнесу, економіки та інформаційних технологій Одеського національного політехнічного університету за наказом ректора №17 від 04.04.2017 р. на підставі рішення Вченої Ради ОНПУ (протокол №6 від 28 березня 2017 р.). Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації (серія КВ, №22841-12741ПР).

Рекомендовано до публікації та поширенню в мережі Internet Вченою радою Одеського національного політехнічного університету, протокол № 9 від 25.06.2019
Спонсор та співвидавець - науково-технічна установа Time Realities Scientific Group UG (haftungsbeschrankt), Швайнфурт, Федеративна Республіка Німеччина

Адреса редакції: 65044 Одеса, проспект Шевченка, 1, ОНПУ, Головний Учбовий Корпус, кімната 541а
Телефон/факс: +38 (048) 705-83-38
Веб-адреса: http://economics.opu.ua/journal-print
Електронна пошта: print.economics.opu@gmail.com
print.economics@opu.ua

ISSN (print): 2521-103X
ISSN (online): 2521-6384
UDC 330
LBC 65 E 40

Economic journal Odessa polytechnic university

Scientific journal
Founder: Odessa National Polytechnic University
Founded: 2017
Field of science: Economics
Frequency: not less than quarterly
Professional registration: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine №1714 by 28.12.2017
Language: Ukrainian, English

Editor in Chief:
Svitlana V. Filyppova, DEcon, Prof.
Contributing Editor:
Oleksandr S. Balan, DEcon, Prof.
Technical Editor: Yana O. Popko
Translator, Proof-reader of an English text:
Maryna Ye. Shepel, Candidate of Pedagogical Sciences

Editorial Board:

Oleksandr I. Amosha	Academician of The National Academy of Sciences of Ukraine, DEcon, Prof.
Yevhen A. Beltyukov	DEcon, Prof.
Mykola I. Bondar	DEcon, Prof.
Borys V. Burkynskyy	Academician of The National Academy of Sciences of Ukraine, DEcon, Prof.
Jiří Dvořák	DEcon, Prof. (Prague, Czech Republic)
Vitaliy I. Zakharchenko	DEcon, Prof.
Serhiy M. Illyashenko	DEcon, Prof.
Kseniya V. Kovtunenko	DEcon, Associate Professor
Oleh Ye. Kuzmin	DEcon, Prof.
Anatoliy A. Mazaraki	DEcon, Prof.
Mykhaylo A. Oklander	DEcon, Prof.
Rainer Schenk	Dr., Visiting Professor (Federal Republic of Germany)
Jolanta Sloniec	PhD., Prof. (Republic of Poland)
Zoya M. Sokolovska	DEcon, Prof.
Kostyantyn I. Tkach	DEcon, Prof.
Roman M. Sheremeta	PhD., Assistant Professor of Economics (USA)

The scientific journal "Economic journal Odessa polytechnic university" is established on the editorial basis of the Odessa National Polytechnic University Institute of Business, Economics and information Technologies, by the ONPU Rector Order №17 dated the 04.04.2017, substantiated with the Scientific Council resolution taken the 28 March 2017 (minutes №6). Certificate of registration of print media (series KV, №22841-12741PR).

Recommended for publishing and dissemination in the Internet by the Academic Council of the Odessa National Polytechnic University, minute №9, 25.06.2019
Sponsor and co-publisher - scientific technical institution Time Realities Scientific Group UG (haftungsbeschrankt), Schweinfurt, Germany

Address: 65044 Odessa, Shevchenko avenue, 1, ONPU, Chief Educational Building, Room 541a
Tel./fax: +38 (048) 705-83-38
Web: http://economics.opu.ua/en/journal-print
E-mail: print.economics.opu@gmail.com
print.economics@opu.ua

© Одеський національний політехнічний університет, 2019
© Time Realities Scientific Group UG (haftungsbeschrankt), 2019

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons «Attribution» 4.0.

ЗМІСТ

CONTENT

ОСНОВНІ СТАТТІ

MAIN ARTICLES

Багмет К.В. Соціальна економіка: сучасні реалії та виклики	5	**Bagmet K.V.** Social Economy: Contemporary Realities and Challenges	5
Balan O.S., Sambros S.A. Information systems – principles of construction and methodical principles of use (Балан О.С., Самброс С.А. Інформаційні системи – принципи побудови та методичні засади використання)	13	**Balan O.S., Sambros S.A.** Information systems – principles of construction and methodical principles of use	13
Безверхий К.В. Реалізація принципу сталості і порівняльності інтегрованої звітності вітчизняних підприємств	19	**Bezverkhyi K.V.** Implementation of the principle of consistency and comparability of integrated reporting of domestic enterprises	19
Кирій В.В., Любічева О.І. Дослідження можливостей формування кластерів з огляду на розвиток секторів економіки України	26	**Kyriy V.V., Liubicheva O.I.** A research on the ability of forming the clusters considreing the sectors development in Ukraine	26
Мошковська О.А. Методика вибору способу оцінки з урахуванням класифікації об'єктів оцінювання	34	**Moshkovska O.A.** Methods for choosing the valuation method based on the classification of the valuation objects	34
Разумова Г.В. Емпіричний досвід як основа для управління змінами регуляторної політики	42	**Razumova H.V.** Empirical experience as a basis for managing regulatory policy changes	42
Філиппова С.В., Волосюк М.В. Щодо питання нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні	50	**Filyppova S.V., Volosiuk M.V.** On the new stage of reforming the local self-government and territorial organization of government in Ukraine	50
Юдіна О.І. Коефіцієнтний аналіз економічного зростання та резервного розвитку підприємств готельно-ресторанної сфери	59	**Judina O.I.** Koefitsiently analysis of economic growth and backup development of hotel and restaurant industry	59
Iarmolovych D.Yu. Economic interests of participants in the agency process and maritime agency companies (Ярмолович Д.Ю. Економічні інтереси учасників процесу агентування та підприємств з морського агентування)	66	**Iarmolovych D.Yu.** Economic interests of participants in the agency process and maritime agency companies	66
Яценко В.Ф. Система обліку витрат компанії: функціональний і процесний підходи	74	**Yatsenko V.F.** Cost accounting system of a company: functional and process approaches	74
Андросова О.Ф. Оцінювання системи відносних показників ліквідності та платоспроможності на підприємствах машинобудування в Україні	87	**Androsova O.F.** Evaluation of the system of comparative liquidity and payment capacity indicators of machine-building enterprises in Ukraine	87

РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ЗНАЧНІ НАУКОВІ ПОДІЇ

REVIEW AND SIGNIFICANT SCIENTIFIC EVENTS

Ткаченко А.М.
Рецензія на монографію «Капіталізація підприємства: теорія та практика»

Tkachenko A.M.
Review of the monograph "Enterprise Capitalization: Theory and Practice"

DOI: 10.5281/zenodo.3566982
UDC Classification: 332.12
JEL Classification: R58

ON THE NEW STAGE OF REFORMING THE LOCAL SELF-GOVERNMENT AND TERRITORIAL ORGANIZATION OF GOVERNMENT IN UKRAINE

ЩОДО ПИТАННЯ НОВОГО ЕТАПУ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Valentyna V. Kyriy, PhD in Economics, Associate Professor
Kharkiv National University of Radioelectronics, Kharkiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-2537-264X
Email: valentyna.kyriy@nure.ua

Olga I. Liubicheva
Kharkiv National University of Radioelectronics, Kharkiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-7250-2929
Email: olha.liubicheva@nure.ua
Recieved 15.05.2019

Кирій В.В., Любічева О.І. Дослідження можливостей формування кластерів з огляду на розвиток секторів економіки України. Науково-методична стаття.
У статті розглянуто концепції регіонального розвитку. У зв'язку з глобалізацією ринків основною концепцією був визначен кластерний аналіз. Розглянуті складові, які включені до «Глобального індексу інновацій» в Україні,здійснена порівняльна характеристика значень показників-критеріїв цього індексу зі значеннями інших країн світу. Проаналізувавши кількісним методом структуру експорту, імпорту та зайнятості на території України, були зроблені висновки щодо привабливості галузей. Для порівняння застосовано АВС-аналіз галузей економіки згідно з КВЕД-2010, за яким виділено підсекції економіки, які займають групи «А» і «В» за наступними показниками: експорт товарів, імпорт товарів, експорт послуг, імпорт послуг, кількість підприємств, зайнятість та наука. Зроблені висновки щодо специфіки розвитку галузей в Україні.
Ключові слова: розвиток регіону, інноваційність, кластерізація, АВС-аналіз, глобальний індекс інновацій

Kyriy V.V., Liubicheva O.I. A research on the ability of forming the clusters considreing the sectors development in Ukraine. Scientific and methodical article.
The article focuses on the concept of regional development. Considering the globalization of markets, cluster analysis was defined as the main concept. The components included in the "Global innovation index " in Ukraine were included, and a comparative characteristic with other countries of the world was made as well. Having analyzed the quantitative structure of exports, imports and employment in Ukraine, conclusions were made about the attractiveness of industries. For the goal of comparison was used the ABC-analysis of economic sectors according to the CEA-2010, which identified subsections of the economy, occupying groups "A" and " B " on the following indicators: exports of goods, imports of goods, exports of services, imports of services, the number of enterprises, employment and science. Conclusions on the specifics of the industries of Ukraine were made.
Keywords: regional development, innovation, clusterization, ABC analysis, global innovation index

Проблема функціонування економічних кластерів на регіональному рівні є однією з основних концепцій розвитку сучасної наукової думки, з огляду на управління регіональним розвитком. Поява економічних кластерів серед проблематики макро-управління в Україні, зумовлена галузевим розподілом згідно планової економіки колишнього СРСР.

Концепція створення кластерів в Україні продовжує існувати лише у вигляді проекту розпорядження кабінету Міністрів (розпорядження №691-р від 10.09.2012р.). Це змушує віднаходити нові форми можливої кластеризації України, які пов’язані із процесами в економіці та суспільному життіУ 2019 році Кабінет Міністрів України оголосив перехід до нового етапу децентралізації 2019-2021 рр., який передбачає закріплення вже набутих успіхів і завершення формування спроможних громад, зміну територіального устрою, чітке розмежування повноважень та функцій контролю різних рівнів управління, а також розвиток форм місцевої демократії, коли жителі можуть висловити свою думку з різних питань не від виборів до виборів, а повсякчас. Серед основних завдань нового етапу децентралізації: затвердження нової територіальної основи країни, закріплення фінансової самодостатності місцевого самоврядування, формування ефективної системи управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Сучасні дослідження регіонів мають безліч напрямків, але всі вони базуються на ключових теоріях регіонального розвитку та вчень про простір і його значення в економіці.

В останню чверть XX століття з’являлись нові і модернізувались класичні теорії та концепції регіональної економіки [1]. Теорії розміщення, що розробляються в умовах нової інноваційної економіки, не відкидаючи спадщини класиків розміщення сільськогосподарського і промислового

виробництва і їхніх послідовників, зміщають акценти на інші види розміщення діяльності і фактори розміщення.Новими об'єктами теорії стають розміщення інновацій, телекомунікаційних і комп'ютерних систем, розвиток реструктурованих і конвертованих промислово- технологічних комплексів. У нових теоріях увага переноситься з традиційних факторів розміщення (транспортні, матеріальні, трудові) спочатку на чинники інфраструктурного забезпечення, структурованого ринку праці, екологічні обмеження, а в останні два десятиліття – на нематеріальні фактори розміщення.

Важливим етапом у розвитку теорії розміщення стало дослідження процесу створення і поширення інновацій (нововведень). Т. Хегерстранд висунув теорію дифузії інновацій (його основна праця –Дифузія інновацій як просторовий процес вийшла у світ в 1953 р.).

Глобалізація ринків спонукає підприємства однієї галузі до розвитку сусідської солідарності, тобто до створення інноваційних структур, підприємницьких мереж, кластерних моделей, себто до форм територіальної організації, що стимулюють структурну перебудову і економічне зростання регіону. Виникнення, розвиток та проблеми функціонування економічних кластерів на регіональному рівні є одним з провідних питань сучасної наукової думки. Оскільки питання кластеру, за визначенням Майкла Портера, є суто економічним явищем, то його функціонування та розвиток – безпосередньо стосується завдань, на вирішення яких спрямована дія відповідних механізмів державного управління [2].

В економічній літературі є багато визначень кластерного аналізу, але всі вони мають на увазі сукупність математичних методів, призначених для формування відносно «віддалених» один від одного груп «близьких» між собою об'єктів за інформацією в відстанях або зв'язках (заходи близькості) між ними одночасно за всіма найбільш істотними ознаками. Кластерний аналіз застосовується для вирішення широкого спектра завдань, але частіше за все мова йде саме про завдання сегментації.

Метою статті є аналіз галузевої структури економіки України та її кластерізація.

Виклад основного матеріалу дослідження

Структура економічних кластерів в Україні залишається остаточно невизначеною, це пов‘язано зі складностями трансформації планової економіки у ринкову. Економічних кластер, не може бути реалізований на будь-якій території. Більшість регіонів України не мають галузевої специфіки, необхідної для виникнення та функціонування економічного кластеру. Так само, всупереч поширеної думки, економічний кластер не може бути реалізований у містах-мегаполісах (Київ та Харків), оскільки, як правило, ці міста характеризуються високим рівнем диверсифікації підприємств й відіграють іншу роль в світовій економіці. Для функціонування економічного кластеру, необхідно виявити доцільність створення або забезпечення функціонування та розвитку кластеру на даній території та діагностувати регіональний потенціал.

Сьогодні економіка України переживає складний стагнаційний період. Відсутність достатніх обсягів оборотних коштів та вільних фінансових ресурсів не дозволяє вітчизняним підприємствам впроваджувати інноваційні технології та підвищити конкурентоспроможність української продукції, з якою можна було б «відвойовувати» національний та розширювати присутність на міжнародному ринках. Водночас більшість іноземних інвесторів ухиляється від здійснення інвестицій в українську економіку, а власники українських підприємств також не виявляють бажання вкладати свої кошти у їх оновлення, надаючи перевагу офшорним зонам. І населення України через значне зниження купівельної спроможності не здатне збільшити. зі свого боку, підтримку національної економіки. Тому без створення сприятливих умов для залучення іноземних та вітчизняних інвестицій забезпечити динамічний розвиток національної економіки неможливо [5].

Кластерний розвиток як чинник активізації регіонального економічного розвитку є характерною ознакою сучасного стану управління економічними процесами в адміністративно-територіальних утвореннях. Світовий досвід кластеризації економіки показав, що вона відіграє вирішальний вплив на процеси посилення конкурентоспроможності та прискорення інноваційної діяльності.

Інноваційність є визначальною характеристикою сучасних процесів. Ефективний інноваційний потенціал – це не тільки шлях динамічного розвитку та успіху, але й засіб забезпечення безпеки та суверенітету країни, її конкурентоспроможності у сучасному світі.Тож розглянемо стан інноваційної діяльності в Україні.

Згідно з доповіддю «Глобальний індекс інновацій 2018», підготованою спільно Корнельським університетом, школою бізнесу INSEAD і Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ), Глобальний індекс інновацій (ГІІ) 2018 охоплює 126 економік світу та використовує 82 показники по цілому ряду напрямків. Лідирує у рейтингу, як і 2 роки тому, Швейцарія. На другій та третій позиції, майже з однаковими балами – Нідерланди, поліпшивши свій показник за два роки на сім позицій, та Швеція. Також в десятку найбільш інноваційних країн увійшли: США, Велика Британія, Данія, Сінгапур, Фінляндія, Німеччина та Ірландія (рис. 1.).

У 2018 році Україна посіла найвищу позицію за останні 8 років – 43 місце. У порівнянні з 2016 р. Україна піднялася на 13 пунктів, що обумовлено високим коефіцієнтом інноваційної ефективності, тобто співвідношенням отриманого результату до інноваційних ресурсів.

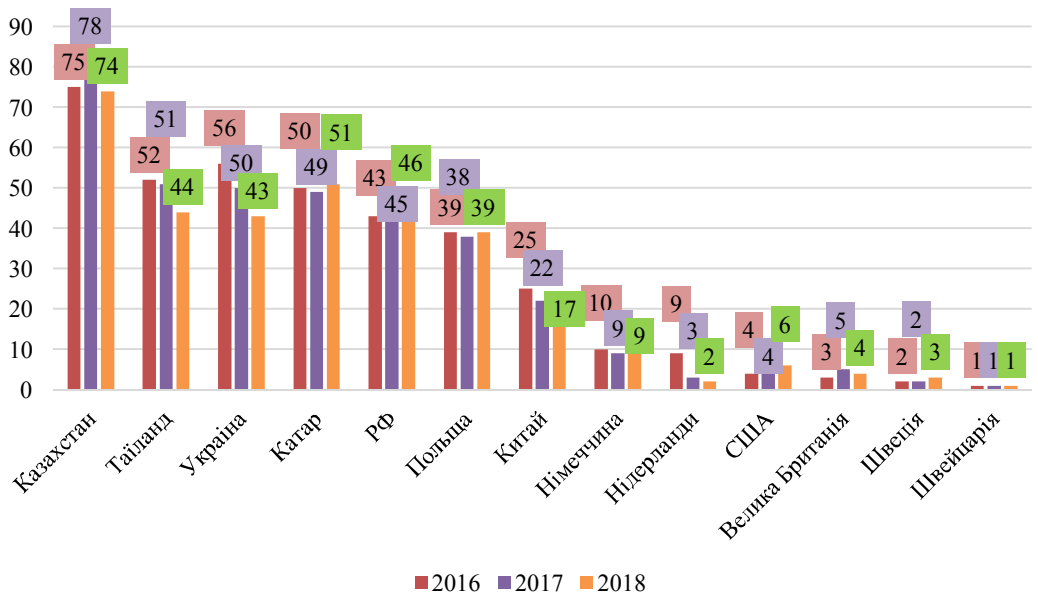

Рис. 1. Динаміка ГІІ по країнах за 2016-2018 рр.
Джерело: власна розробка авторів

Основою української інноваційної конкурентоспроможності є людський капітал. Його ефективна реалізація і є головною конкурентною перевагою. Однак у порівнянні з 2018 р. цей показник зменшився за рахунок скорочення державних витрат на освіту (18 місце у 2016 р., 22 місце – 2017 р. та 27 місце у 2018 р.) та науку. За підіндексом «людський капітал» у 2018 р. Україна на 41 позиції проти 40-ї у 2017 р. Фактором, який стримує інноваційний розвиток, є низький рівень R&D витрат, що обумовлює пошук інших джерел фінансування та міграцію науковців за межі України.

Таким чином, аналіз «Глобального індексу інновацій», за останні три роки, свідчить про достатньо не високі показники України, про те з кожним роком рейтинг України підвищується.

Для оцінки можливостей розвитку кластерів розглянемо структуру експорту, імпорту та кількість зайнятого населення за галузями. Показники надані в тисячах доларів США та тисячах осіб (табл. 1). Дані згруповані згідно з класифікацією видів економічної діяльності (КВЕД-2010).

Таблиця 1. Структура експорту, імпорту та зайнятості в Україні

Галузь	Експорт	Імпорт	Зайнятість
Сільське господарство, лісове та рибне господарство (A)	12835465,9	2163894,9	2866,5
Добувна промисловість і розроблення кар’єрів (B)	4912993,9	730753,9	2494,8
Переробна промисловість (C)	21203721,2	36068753,7	1345,5
Виробництво та розподілення електроенергії, газу, пари та гарячої води (D)	2325,1	0	298,4
Обробка відходів (E)	982983,7	151647,8	202,5
Будівництво (F)	389262,9	61458,2	644,5
Торгівля (G)	50408	57742,5	3516,2
Транспорт (H)	2667534,1	902045,3	997,2
Інформація та телекомунікації (J)	1644427,9	448194,4	275,2
Фінансова та страхова діяльність (K)	136888,5	680122,3	225,6
Операції з нерухомим майном (L)	0	0	312,8
Професійна, наукова, технічна діяльність (M)	646239,5	452813,1	428,1
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (N)	237632,3	699450	304,3
Державне управління та оборона; обов'язкове соціальне страхування (O)	3580	1332522	973,1
Освіта (P)	0	0	1441,4
Охорона здоров'я (Q)	0	167261,6	1030,4
Мистецтво, спорт, розваги, відпочинок (R)	11013,9	8008	201,6
Надання інших видів послуг (S)	0	0	169,7

Джерело: власна розробка авторів

Для детального аналізу структури України за даними показниками, розглянемо відсоткові значенні від загального обсягу кожного показника для кожної галузі, та визначим галузі с найкращими показниками (рис. 2). Для інформативності в рисунках наведено найбільш значущі галузі, а інші, структурна вага яких кумулятивно складає 0-1%, згруповано в один стовпчиком).

Лідером за експортом та імпортом є переробна промисловість (C), яка включає багато підгалузей, шо є матеріально витратним, наприклад, хімічне виробництво, виробництво готових металевих виробів, виробництво машин та устаткування. В структурі імпорту ця галузь складає більше 80%, а наступна галузь – сільське господарство, лісове та рибне господарство – лише 5%, тож це є невід'ємною складовою імпорту держави. Однак при цьому ця секція займає лише 5 місце у чисельності зайнятих бо є матеріалоємною.

Сільське господарство, лісове та рибне господарство (A) займає другу позицію по всім трьом показникам, але обсяг імпорту є все ж таки замалим для такої кількості зайнятих. Добувна промисловість і розроблення кар'єрів (B) має кращі показники та займає третю сходинку в структурі експорту, імпорту та занятості у відсотковому відношенні до всього обсягу. Кількість зайнятих у торгівлі (G) з кожним роком зростає, що складає понад 20% за даними цього року. Незважаючи на колосальну кількість зайнятих, торгівля не є експортно та імпортно-орієнтованою галуззю, експортує лише на 50408 тис. дол. США, а імпортує – 57742,5 тис. дол. США, а це менше ніж 1% від загального обсягу.

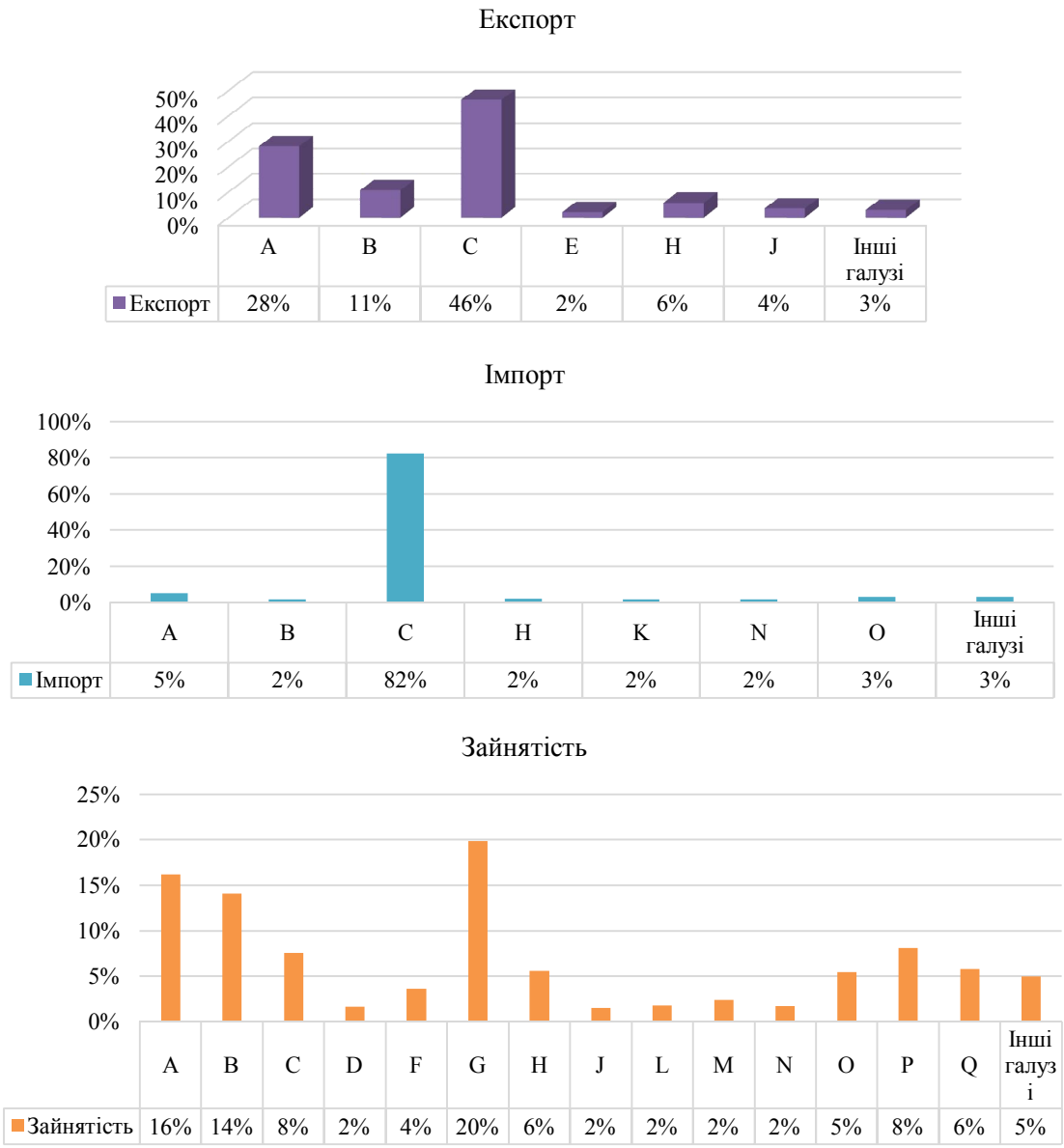

Рис. 2. Структура експорту, імпорту та зайнятості (%)
Джерело: власна розробка авторів

Транспортна галузь (H) експортує послуг більше ніж усі галузі, але при цьому, товари взагалі не експортує та не імпортує, це поясняє її місцесеред усіх галузей. В галузі освіти (P) зайнята така ж кількість населення як і в торгівлі, проте ця галузь взагалі не є експортно імпортно-орієнтованою, однак є важливою в комплексі народного господарства країни, що надає кваліфікованих спеціалістів для усіх галузей.

Тож структура імпорту, експорту та зайнятості, дає можливість зробити висновок, щодо пріоритетності розвитку в Українісільського господарства, лісового та рибного господарства (А), добувна промисловість, розроблення кар'єрів (В) та переробна промисловість (С) є лідерами за трьома показниками.

АВС-аналіз - підхід, в основі якого лежить правило Парето, або принцип 80/20, згідно з яким 20% зусиль забезпечують 80% результату, а решта 20 % результату досягається 80% зусиль.Дає можливість прорейтенгуватиоб'єкт дослідження за складовими.

На прикладі АВС-аналізу розглянемо пріоритетні галузі економіки за 7 показниками: експорт товарів, імпорт товарів, експорт послуг, імпорт послуг кількість підприємств, кількість кадрів, кількість організацій, які виконують наукові роботи за галузями наук [6].

Проаналізувавши галузі економіки згідно з КВЕД, були розглянуті ті секції та розділи, які були віднесені до групи «А» та «В», за наступними показниками: $Е_т$ – експорт товарів; $І_т$ – імпорт товарів; $Е_п$ – експорт послуг; $І_п$ –імпорт послуг; К – кількість підприємств; З – зайнятість; Н – наука. Результатом аналізу наведених показників буде класифікація, що має виглядати наступним чином: «А» – найбільш цінні, 20% розділів, які дають 80% від загального обсягу показника; «В» - проміжні, 30% розділів, дають 15% від загального обсягу; «С» – найменш цінні, 50% розділів, дають 5% обсягу.

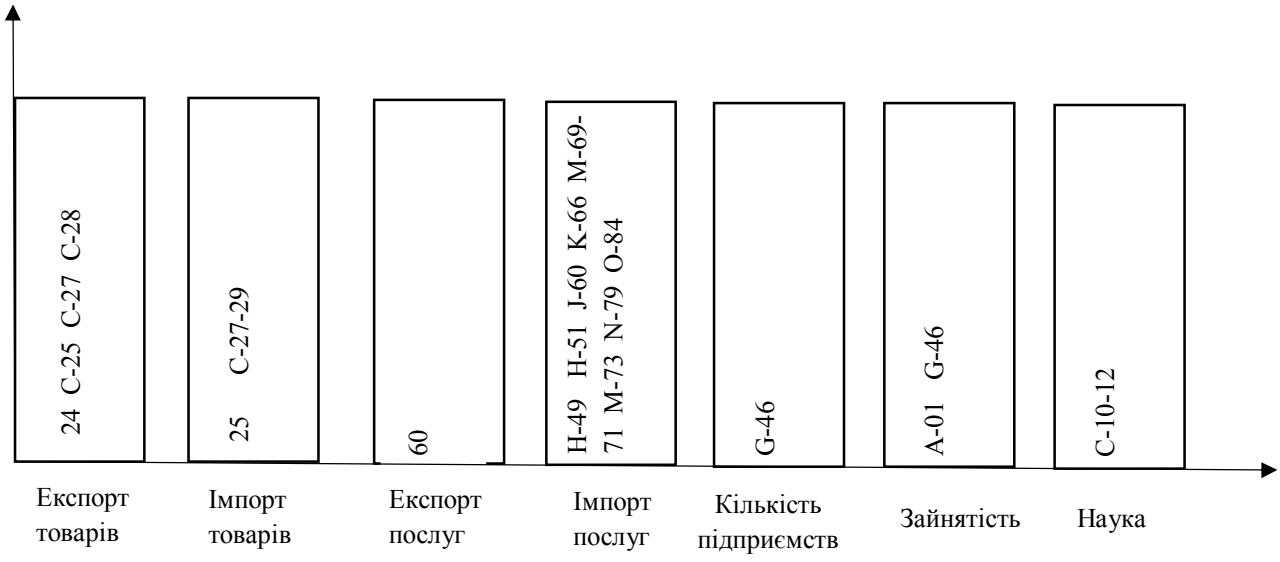

Рис. 3. Група «А» АВС-аналізу галузей економіки згідно з КВЕД-2010
Джерело: власна розробка авторів

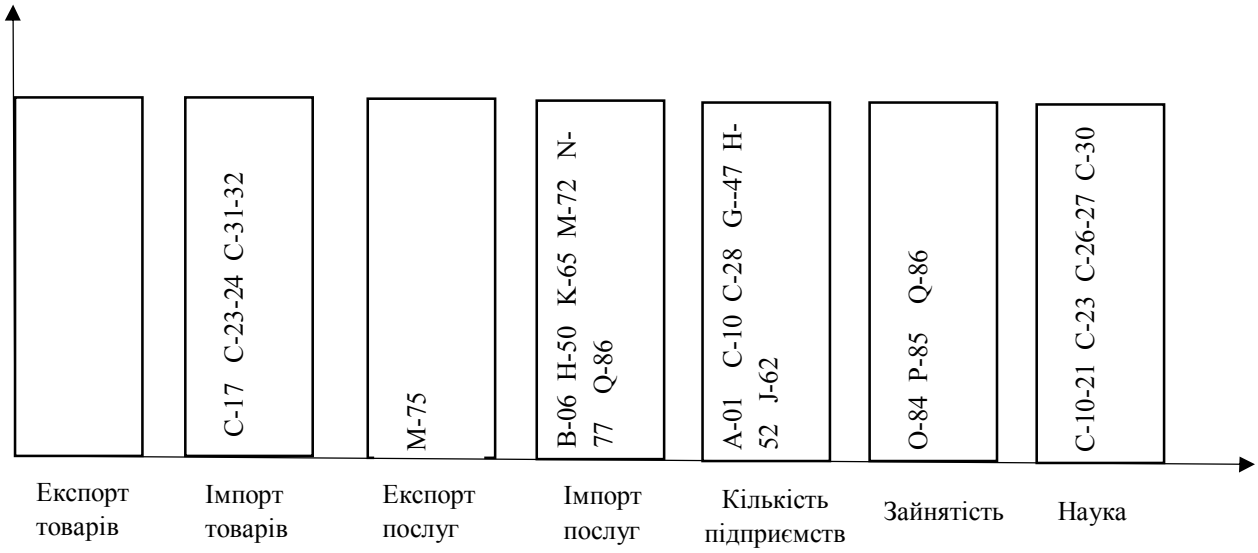

Рис. 4. Група «В» АВС-аналізу галузей економіки згідно з КВЕД-2010
Джерело: власна розробка авторів

Проаналізуємо результати розподілу. Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги (A-01) займає великий обсяг в експорті та імпорті товарів, в цій галузі зайнято 16% людей, та також сконцентровано 4% підприємств. В оптовій торгівлі і посередництві в торгівлі (G-46) нараховується 20% усіх підприємств, зайнято 15% населення, але не зважаючи на це обсяг імпорту та експорту товарів та послуг належить до групи С за методом ABC-аналізу.

Добувна промисловість і розроблення кар'єрів (B) має гарні показники за експортом та імпортом в розділах добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги (B-06) та добування металевих руд (B-07). Проте галузь добувної промисловості є дуже матеріалоємною, з цим пов'язана невелика кількість зайнятого населення та підприємств, лише 70 підприємств у B-07, та 286 підприємств у B-06.

Секція С – переробна промисловість займає групи А і В по переважній більшості усіх розділів. Також усі організації , які виконують наукові роботи за галузями наук, що належать до групи А, сконцентровані саме в секції С. Виробництво харчових продуктів, напоїв (C-10) належить до груп А і В за всіма показниками окрім зайнятості. Хімічне виробництво (C-20) дає 10% від обсягу імпорту товарів, 4% від експорту товарів, дає велику частку експорту товарів та наукову частку відносять до групи В. Три розділи виробництво готових металевих виробів (C-25), виробництво електричних машин та устаткування (C-27) та виробництво машин та устаткування (C-28) відносять до групи А за експортом та імпортом товарів, експортом послуг бо обсяг кожного показнику є досить великим і ці виробництва є матеріалоємними. В експорті та імпорті послуг до групи А відносять секцію Н – транспорт, однак в цей галузі сконцентрована невелика кількість підприємств та зайнятих.

Оборона(O) та освіта (P) налічують в себе багато зайнятих та відносяться за цим показником до групи В, та за особливістю цих галузей не представлені у експорті та імпорті товарів. В свою чергу оборона є лідером в імпорті послуг, у зв'язку з політичним станом України.

За статистичними даними спостерігаємо меншу стагнацію економіки у трьох секціях – A, C, G, це сільське, лісове та рибне господарство, переробна промисловість та торгівля, відповідно. За ABC-аналізом у цих секціях нараховується найбільша кількість груп А и В.

За допомогою пакета даних DeductorStudioAcademic був проведений кластерний аналіз з використанням алгоритму k-means. Були сформовані 5 кластерів, які включають 18 галузей економіки.

Найбільш вагомим є кластер 0, в якій увійшли дві галузі – сільське господарство, лісове та рибне господарство (A) та переробна промисловість (C). Галузі в цьому кластері представлені усіма показниками, значимість експорту послуг є найменшою з усіх кластерів, імпорту послуг – більше, а найбільш значущі показники – експорт та імпорт товарів (більш 95%), кількість підприємств та зайнятих у них (більш 84%) .

Кластер 1 налічує три галузі : будівництво (F), освіта (P), охорона здоров'я (Q). В кластері бачимо невелику значимість показників, сконцентрована відносна велика кількість людей та підприємств, але при цьому експорт та імпорт товарів не да вкладу в загальний обсяг країни, та бачимо невеликі показники за експортом та імпортом послуг.

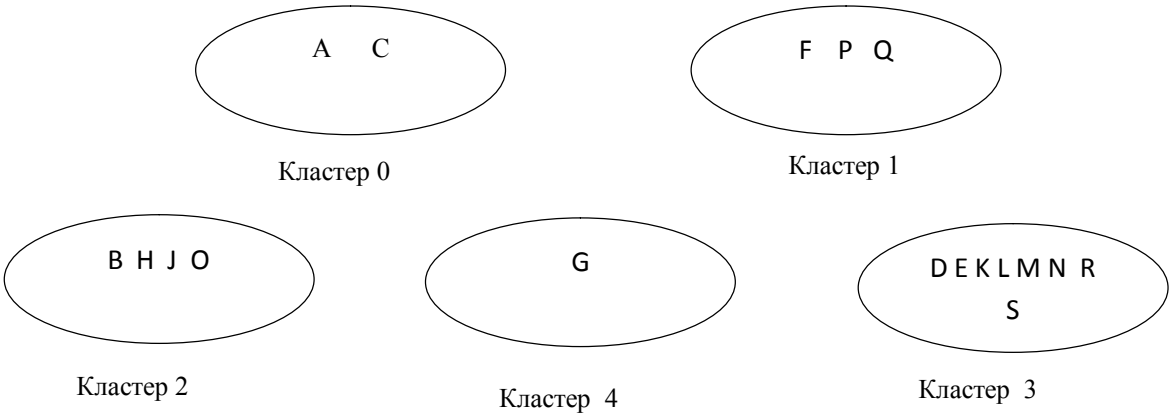

Рис. 5. Кластеризація галузей економіки України
Джерело: власна розробка авторів

До кластеру 2 відносять чотири галузі: добувна промисловість і розроблення кар'єрів (B), транспорт (H), інформація та телекомунікації (J), державне управління та оборона; обов'язкове соціальне страхування (O). К бачимо, згідно с профілю кластерів, експорт та імпорт послуг мають значимість більше 91%, а інші чотири показники приблизно на одному середньому рівні. Тож ці галузі зосереджені на послугах, при цьому показники експорту та імпорту товарів також присутні. В кластері налічується велика кількість підприємств та зайнятих у них.

Кластер 4 складається с однієї галузі – торгівлі (G), що обумовлено її специфікою. Кількість підприємств та зайнятість людей найбільш значущі (більш 97%), експорт та імпорт послуг займають середню значимість, а що стосується товарів, це не притаманно даної галузі.

До кластеру 3 входить найбільша кількість галузей – вісім. Цей кластер сконцентрував у собі найрізноманітніші галузі, які представлені не всіма показниками. Найбільш значимим є показник зайнятості населення, кількість зайнятих у цих галузях приблизно однакова.

Кластерний аналіз на основі k-means не відображає усієї специфіки економіки України, у подальших розробках авторів будуть розглянуті методи кластерізації на основі оптимального рівня показників.

Висновки

В роботі проведено аналіз галузевого розвитку України у відповідності до КВЕД 2010. Досліджено активність галузей та секторів економіки, визначено найбільш значущі та впливові на результат розвитку країни. На основі АВС аналізу зроблено висновок щодо можливостей окремих галузей створити «ефективний» кластер розвитку держави.

Глобалізація ринків спонукає підприємства до створення інноваційних структур, підприємницьких мереж, кластерних моделей, тобто до форм територіальної організації, що стимулюють структурну перебудову і економічне зростання регіону. Розвиток на основі кластерного підходу, як чинник активізації регіонального економічного розвитку, є характерною ознакою сучасного стану управління економічними процесами в адміністративно-територіальних утвореннях. Врахування напрямів та динаміки розвитку світової економіки, особливостей конкретного регіону України для створення відповідних кластерів стане напрямами подальших досліджень авторів.

Abstract

The globalization of markets encourages enterprises of one sector to develop neighborhood solidarity, which means creating innovative structures, entrepreneurial networks, cluster models, thus creating forms of territorial organization that stimulate structural adjustment and economic growth of the region. The emergence, development and functioning of economical clusters at the regional level is one of the main issues of modern scientific researches.

The advantages of the existence of an economic cluster in the region are obvious, but it is possible only in conditions of compliance with transparent rules of the market economy: internal competition among the enterprises of the cluster leads to the definition of an industry leader, which, in turn, stimulates further investment and professional growth of management and specialists.

Analysis of the rating, which evaluates the innovation of the economies of different countries, shows that the formation and implementation of innovative potential and innovation in Ukraine is characterized by low rates. As a rule, such prerequisites for innovative development as human capital, education, science receive relatively high marks (although these areas are known to have specific problems). Consistently lower ratings (which determine the overall rating of the country) receive political factors, the state of the regulatory environment and institutional prerequisites for the transition onto the innovative path of development.

The structure of economic clusters in Ukraine remains not totally clear.

The general structure of exports, imports and the number of employed people by industry is considered, and it is concluded that agriculture, forestry and fisheries (A); mining and quarrying (B) and processing industry (C) are leaders by three indicators.

On the example of ABC-analysis the priority sectors of economy on 7 indicators are considered. According to statistics, we observe less stagnation of the economy in three sections-A, C, G, agriculture, forestry and fisheries, processing industry and trade, respectively. ABC analysis in these sections is charged the highest number of groups A and B.

Список літератури:

1. Семенов В.Ф. Регіональна економіка : навч. посіб. / В.Ф. Семенов – К.: – МП Леся, 2013. – 596 с.
2. Корецький Б.М. Домінантні напрями управління конкурентоспроможністю регіону на основі кластерізації його економіки / Б.М. Корецький, А.Б. Клиновський // Формування ринкових відносин в Україні : зб.наук. праць. – 2015. – № 9. – С. 124-127.
3. Кластери як чинник інноваційного розвитку підприємств і територіальних утворень / О. Кузьмін, В. Жежуха // Економіка України. – 2010. – № 2. – С. 14-23.
4. Безуглий О.В. Державна політика розвитку інфраструктур в умовах існування регіональних економічних кластерів *[Електронний ресурс]* // Режим доступа : http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2012-5/2012_05.pdf.
5. Говорушко Т. Економічна безпека України // Економіка. Фінанси. Право. – 2016. – № 12. – С. 3-5.
6. Фишер А. Методы выделения групп в АВС-анализе. – Логистика и управление. – М.: ИНФРА-М, 2015. – 976 с.

References:

1. Semenov, V.F. (2013). Regional economy. Odesa: Lesia [in Ukrainian].
2. Koretskyi, B.M. (2015). Dominant directions of management of competitiveness of a region on the basis of clustering of its economy. Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini, 9, 124-127 [in Ukrainian].
3. Kuzmin O, Zhezhukha V., (2010). Clusters as a factor of innovative development of enterprises and territorial entities. Ekonomika Ukrainy, 2, 14-23 [in Ukrainian].
4. Bezuhlyi, O.V. State policy of infrastructure development in the conditions of existence of regional economic clusters. Retrieved from:http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2012-5/2012_05.pdf [in Ukrainian].
5. Hovorushko, T. (2016). Economic security of Ukraine. Ekonomika. Finansy. Pravo, 12, 3-56 [in Ukrainian].
6. Fisher A. (2015). Methods for isolating groups in ABC analysis. Moskow: INFRA-M [in Russian].

Посилання на статтю:
Кирій В. В. Дослідження можливостей формування кластерів з огляду на розвиток секторів економіки України / В. В. Кирій, О. І. Любічева // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2019. – № 2 (8). – С. 26-33. – Режим доступу до журн.: https://economics.opu.ua/ejopu/2019/No2/26.pdf. DOI: 10.5281/zenodo.3566982.

Reference a JournalArticle:
Kyriy V. V. A research on the ability of forming the clusters considreing the sectors development in Ukraine / V. V. Kyriy, O. I. Liubicheva // Economic journal Odessa polytechnic university. – 2019. – № 2 (8). – C. 26-33. – Retrieved from https://economics.opu.ua/ejopu/2019/No2/26.pdf. DOI: 10.5281/zenodo.3566982.

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons «Attribution» 4.0.

ECONOMIC JOURNAL ODESSA POLYTECHNIC UNIVERSITY

ЕКОНОМІЧНИЙ ЖУРНАЛ ОДЕСЬКОГО ПОЛІТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

№2(8), 2019

Засновник: Одеський національний політехнічний університет

Founder: Odessa National Polytechnic University

Науковий журнал «Економічний журнал Одеського політехнічного університету» створений при Інституті бізнесу, економіки та інформаційних технологій Одеського національного політехнічного університету за наказом ректора №17 від 04.04.2017 р. на підставі рішення Вченої Ради ОНПУ (протокол №6 від 28 березня 2017 р.). Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації (серія КВ, №22841-12741ПР).

The scientific journal "Economic journal Odessa polytechnic university" is established on the editorial basis of the Odessa National Polytechnic University Institute of Business, Economics and information Technologies, by the ONPU Rector Order №17 dated the 04.04.2017, substantiated with the Scientific Council resolution taken the 28 March 2017 (minutes №6). Certificate of registration of print media (series KV, №22841-12741PR).

https://economics.opu.ua

Адреса редакції: 65044 Одеса, проспект Шевченка, 1, ОНПУ, Головний Учбовий Корпус, кімната 541а
Телефон/факс: +38 (048) 705-83-38
Веб-адреса: http://economics.opu.ua/journal-print

Електронна пошта: print.economics.opu@gmail.com
print.economics@opu.ua

Address: 65044 Odessa, Shevchenko avenue, 1, ONPU, Chief Educational Building, Room 541a
Tel./fax: +38 (048) 705-83-38
Web: http://economics.opu.ua/en/journal-print

E-mail: print.economics.opu@gmail.com
print.economics@opu.ua

Видавництво ОНПУ, Одеса, 2018
Співвидавець науково-технічна установа
Time Realities Scientific Group UG
(haftungsbeschrankt),
Швайнфурт, Федеративна Республіка Німеччина

Publisher ONPU, Odessa, 2018
Co-publisher scientific technical institution
Time Realities Scientific Group UG
(haftungsbeschrankt),
Schweinfurt, Germany

Підписано до видання 26.06.19 р. Формат 60x84/8
Наклад 120 прим. Замовлення 06/03

Рекомендовано до публікації та поширенню в мережі Internet
Вченою радою Одеського національного політехнічного університету,
протокол №9 від 25.06.2019

© Одеський національний політехнічний університет, 2019
© Time Realities Scientific Group UG (haftungsbeschrankt), 2019